

Biuletyn Liturgiczny 1/2020

**CELEBRACJA LITURGII WIELKIEGO TYGODNIA
W SYTUACJI STANU EPIDEMII**

Drodzy Księża!

Pierwszymi niesporami Niedzieli Palmowej rozpoczynamy Wielki Tydzień, wkraczając w misterium Chrystusa ukrzyżowanego, pogrzebanego i zmartwychwstałego. Obrzędy Wielkiego Tygodnia mogą być celebrowane wyłącznie w katedrach i kościołach parafialnych, a także w kaplicach, którym zgody udzielił Arcybiskup Katowicki. Obecnie jednak z powodu stanu epidemii liturgię tych dni celebrujemy bez udziału wiernych, a co za tym idzie, bez zewnętrznej okazałości, dbając o „szlachetną prostotę” celebracji. Pomimo zaistniałej sytuacji należy jednak dołożyć wszelkich starań, aby dobrze je przygotować, zwłaszcza tam, gdzie liturgia jest transmitowana za pośrednictwem Internetu. W większych wspólnotach kapłańskich należy zadbać o wspólnotowy charakter liturgii – koncelebransi przejmują funkcje przynależne świeckim. Rezygnujemy w tych dniach z przygotowywania Ciemnicy i Grobu Pańskiego oraz tradycyjnej adoracji krzyża. Możliwe jest wystawienie krzyża do adoracji „ocznej” – np. w bliskości ołtarza, by zaistniał jedynie kontakt wzrokowy. Należy przygotować krzyż w taki sposób, aby wierni go nie całowali i nie dotykali. Można umieścić przed ołtarzem stosowną informację. W tym czasie nie organizujemy czuwań modlitewnych w kościołach, a jedynie pozostawiamy kościoły otwarte poza celebracjami jako miejsca na indywidualną modlitwę.

1. Liturgia godzin

Kongregacja Kultu Bożego w Liście okólnym o przygotowaniu i obchodzeniu Świąt Paschalnych *Paschalis sollemnitatis* z 1988 r. zachęca, aby w czasie Triduum Sacrum w sposób uroczysty celebrować Liturgię Godzin wraz z ludem. Ta zachęta dotyczy szczególnie kościołów katedralnych. W obecnej sytuacji warto celebrację ciemnej jutrzni proponować w większych wspólnotach kapłańskich i transmitować.

2. Niedziela Palmowa

W tym dniu w kościołach ma miejsce obrzęd błogosławieństwa palm. W obecnej sytuacji epidemii należy zastosować jednak trzecią formę przewidzianą przez Mszał Rzymski, a w katedrze – podczas transmisji Światowego Dnia Młodzieży – formę drugą. W liturgii słowa należy wybrać dłuższą wersję opisu Męki Pańskiej, chyba że przewidziano homilię do wiernych uczestniczących za pośrednictwem przekazu internetowego, wówczas można wybrać wersję krótszą.

3. Wielki Czwartek

Na inny termin przeniesiona jest Msza św. Krzyżma św. i odnowienie kapłańskich przyrzeczeń. Podczas Mszy św. Wieczery Pańskiej rezygnuje się z obrzędu umycia nóg, a także procesji do Ciemnicy. Po Komunii cyboria z hostiami (nielicznymi – do Liturgii Męki Pańskiej i ew. jako wiatyk) umieszcza się jak zwykle w tabernakulum. Po modlitwie po Komunii należy uklęknąć przed tabernakulum i zaśpiewać pieśń *Sław, języku, tajemnicę*. Z praktyką śpiewu tej pieśni związany jest odpust zupełny. Należy wiernym wyjaśnić, że choć ich uczestnictwo poprzez transmisje nie jest pełne, to jednak zapewnia możliwość jednoczenia się z Kościołem i uczestniczenia w niektórych darach łaski Bożej (np. w praktyce odpustów, na podobnej zasadzie jak uczestniczy się w błogosławieństwie *urbi et orbi*). Ten typ uczestnictwa jest bardzo pożyteczny w życiu duchowym. Po Mszy obnaża się ołtarz główny. Przypomina się, że podczas Mszy koncelebrowanej zachowuje się teksty obrzędów Mszy z ludem. Forma Mszy św., którą kiedyś nazywano *sine populo*, obecnie – słuszniej – jest nazwana: *Msza święta, w której uczestniczy tylko jeden usługujący* (por. OWMR 252-255). Jeśli jednak zdarzy się sytuacja celebracji Mszy w samotności – bez kogokolwiek – co jest możliwe „tylko ze słusznej i rozumnej przyczyny” (OWMR 254), wtedy opuszcza się pozdrowienia, zachęty i błogosławieństwo na zakończenie Mszy. Jeśli natomiast kapłan celebruje Mszę w samotności, ale jednak transmitowaną poprzez Internet, wtedy zachowuje się zwyczajnie, jakby celebrował Mszę z udziałem wiernych.

4. Wielki Piątek

Szaty mszalne (ornat) koloru czerwonego wkłada tylko główny celebrans. Pozostali kapłani ubierają komże – i to bez stuł, bo nie wykonują żadnych funkcji kapłańskich. Liturgię Męki Pańskiej celebryje się zgodnie z rubrykami Mszału Rzymskiego. Główny celebrans wykonuje gest prostracji. Do rozbudowanej modlitwy powszechnej w miejsce 10. wezwania wyjątkowo stosujemy wezwanie przygotowane w związku z trwającą epidemią (dostępne na stronie: liturgia.katowice.pl). Stosuje się pierwszą formę ukazania krzyża poprzez trzykrotne odsłonięcie. Akt adoracji krzyża przez pocałunek należy ograniczyć wyłącznie do głównego celebransa, reszta przyklęka. Zachęca się, by podczas adoracji krzyża przez kapłanów zachować ciszę. Podczas transmisji należy zachęcić wiernych do adoracji krzyża w swoich domach. Pomocny może być komentarz: *Adoracja krzyża nawiązuje do trwania pod krzyżem Chrystusa – Maryi i umiłowanego ucznia. Jan w tym momencie reprezentował Kościół. Szczególnym momentem dzisiejszej adoracji jest podejście do krzyża i oddanie osobistego hołdu przez przyklęknięcie oraz ucałowanie. Jednak dzisiaj nie możemy tego uczynić. Dlatego teraz – w chwili ciszy – wszyscy adorujmy krzyż, wpatrując się w Ukrzyżowanego w swoich Kościołach domowych i w milczeniu zawierajmy Mu siebie samych i nasze rodziny...* Po adoracji krzyża przez kapłana(-ów) i po chwili ciszy wypada zastosować śpiew *Suplikacji* na przemian z pieśnią *Ludu, mój ludu*. Najświętszy Sakrament przechowuje się w tabernakulum. Nie odbywa się tradycyjna procesja do tzw. Bożego Grobu. Po

zakończeniu liturgii Męki Pańskiej odsłania się wszystkie krzyże w kościołach. Należy przypomnieć wiernym, że można zyskać odpust zupełny: za pobożne uczestnictwo i zjednoczenie się (dzięki transmisji radiowej, telewizyjnej czy internetowej) z adoracją krzyża celebrowaną w kościele lub z nabożeństwem drogi krzyżowej odprawianym przez papieża.

5. Wigilia Paschalna

Wszystkie obrzędy Wigilii Paschalnej winny być sprawowane w prezbiterium kościoła. Celebrację należy rozpocząć od znaku krzyża i pozdrowienia wiernych, jak w każdej Mszy św. (zob. Mszał Rzymski, 2002). W czasie liturgii światła nie przygotowuje się ogniska, a jedynie poświęca się zapalony znicz, zgodnie z rubrykami Mszału Rzymskiego: „Jeśli ze względu na okoliczności nie można rozpaścić ogniska, należy odpowiednio zmienić obrzęd poświęcenia ognia, np. można poświęcić płonący znicz” (MR, Wigilia Paschalna w Wielką Noc, p. 13). Po przygotowaniu paschału należy zaśpiewać „Światło Chrystusa” i następnie zaśpiewać Orędzie Wielkanocne. Zachęca się, aby podczas tej wyjątkowej celebracji odczytać w liturgii słowa wszystkie przewidziane czytania. Z racji, że w tym trudnym okresie epidemii nie przechowuje się wody święconej w kropielnicach ani w chrzcielnicach, podczas celebracji liturgii chrzcielnej nie błogosławi się źródła chrzcielne ani wody do pokropienia, a tylko odmawia się odnowienie przyrzeczeń chrzcielnych. Wszystkich uczestniczących w celebracji za pośrednictwem Internetu należy zachęcić, by na czas odnowienia przyrzeczeń chrzcielnych zapalili świece (swoje chrzcielne, paschaliki Caritasu lub inne). Pomija się także litanię do Wszystkich Świętych. Należy poinformować wiernych, że tego dnia mogą zyskać odpust zupełny, jeśli odnowią przyrzeczenia chrzcielne podczas obrzędów Wigilii Paschalnej poprzez łączność duchową i uczestnictwo w transmisji na żywo. Ponieważ w tym roku nie urządza się procesji rezurekcyjnej, przewidziany śpiew uroczystego *Te Deum* można zaproponować po Komunii, w ramach uwielbienia. Na zakończenie Wigilii Paschalnej, po błogosławieństwie mszalnym należy odśpiewać antyfonę maryjną *Raduj się, nieba Królowo* i w tym czasie zaleca się uruchomienie dzwonów, które mimo trudnej rzeczywistości wezwą wierzących mieszkańców naszych wspólnot do wielkanocnej radości. Po zakończeniu celebracji figurę Zmartwychwstałego Pana należy ustawić obok, a nie na ołtarzu. Ci kapłani, którzy w żaden sposób nie mogą uczestniczyć w Wigilii Paschalnej, zwłaszcza kapłani seniorzy, niech odmówią godzinę czytań przewidzianą na Niedzielę Wielkanocną.

6. Komunia św. poza liturgią w czasie Triduum Paschalnego

W kontekście pojawiających się pytań odnośnie do możliwości udzielania Komunii Świętej w Wielki Czwartek, Wielki Piątek i Wielką Sobotę poza liturgią, osobom żyjącym we wspólnotach (np. zgromadzenia zakonne, seminaria), bądź wiernym świeckim, którzy z powodów ograniczeń liczby osób nie mogą uczestniczyć w celebracji, Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów przypomina, że w Wielki Czwartek i Wielki Piątek Komunii św. poza główną celebracją można zanosić jedynie chorym

i umierającym, natomiast w Wielką Sobotę wyłącznie umierającym. Od tej zasady Stolica Apostolska nie dopuszcza wyjątków.

7. Sekwencja wielkanocna

Sekwencja obowiązuje tylko w Niedzielę Zmartwychwstania Pańskiego, ale można ją odmawiać we wszystkie dni oktawy wielkanocnej. Przy okazji przypomina się, że w piątek w oktawie Wielkanocy nie obowiązuje wstrzemięźliwość od pokarmów mięsnych.

8. Paschał

Paschał umieszcza się obok ambony albo obok ołtarza i pozostaje tam aż do Niedzieli Zesłania Ducha Świętego włącznie. Zapala się go na wszystkie uroczyste obrzędy liturgiczne okresu Wielkanocy, czyli na Mszę św., jutrznię, nieszpory, nabożeństwo słowa. Można go zapalać także w czasie innych nabożeństw celebrowanych w kościele. Paschał okadza się tylko w Wigilię Paschalną przed proklamacją Orędzia Wielkanocnego. Nie okadza się figury Zmartwychwstałego Pana i paschału w pozostałe dni oktawy ani okresu Wielkanocy. Okadza się tylko krzyż ołtarzowy, który jest przyozdobiony czerwoną stulą.

9. Transmisja Eucharystii

W związku z licznymi transmisjami Eucharystii w obecnym czasie epidemii zaprasza się wszystkich prezbiteriów do lektury *Dyrektorium w sprawie celebracji Mszy Świętej transmitowanej przez telewizję Konferencji Episkopatu Polski z roku 2017*. Wszyscy prezbiterzy są zaproszeni do troski o ewangelizację przez piękno liturgii i o zachowanie *sacrum* liturgii w sytuacji, jaką stwarza transmisja telewizyjna czy internetowa.

10. Uczestnictwo wiernych w przekazie medialnym celebrowanej Mszy św.

W związku z zaistniałą sytuacją zachęca się wiernych do przeżywania Eucharystii za pośrednictwem dostępnych mediów. Transmisja Mszy św. w telewizji, za pośrednictwem radia czy Internetu jest przeznaczona przede wszystkim dla osób chorych i starszych wiekiem, które nie mogą udać się do miejsca jej sprawowania, a w tym szczególnym czasie okresu epidemii dla wszystkich wiernych – na podstawie udzielonej dyspensy od uczestnictwa w niedzielnym zgromadzeniu lokalnej wspólnoty. Niech udzielona dyspensa będzie zachętą do duchowego udziału we Mszy św. – wielkiej tajemnicy wiary, która daje życie i jest centrum świętowania niedzieli. Trzeba pamiętać, że zawsze obowiązuje trzecie przykazanie Boże: „Pamiętaj, abyś dzień święty świecił”. Dzięki walorom obrazu i dźwięku oraz narzędziom komunikacji medialnej można nawiązać duchową łączność z akcją liturgiczną i jej przewodniczącym. Należy jednak pamiętać, że jeśli mówi się o uczestnictwie, to tylko i wyłącznie w odniesieniu do Mszy św. transmitowanej bezpośrednio. W takim przypadku każdy wierny nie tyle ogląda, śledzi, co uczestniczy w zgromadzeniu liturgicznym we własnym domu, włączając się w modlitwę Kościoła na sposób duchowy. Zasadniczym warunkiem pełnego uczestnictwa w celebracji Mszy św. jest przyjęcie sakramentów, a szczególnie Komunii św.

To także wiąże się koniecznie z fizyczną obecnością wiernego w zgromadzeniu liturgicznym. Również i w tym zakresie wytworzyła się w Kościele praktyka duchowego przyjmowania Komunii św., która – choć nie zastąpi Komunii św. sakramentalnej – jest jednak zalecaną praktyką, mającą swoje teologiczne uzasadnienie w życiu chrześcijanina (*Ecclesia de Eucharistia*, 34). Transmisja medialna może zatem skutecznie pomóc w duchowym łączeniu się ze wspólnotą Kościoła, zwłaszcza gdy ta zgromadzona jest na celebracji liturgicznej, a także ułatwić duchowe korzystanie z Komunii św. Jest to szczególnie ważne w przypadku ludzi chorych i niezdolnych do fizycznego uczestnictwa we Mszy św., co obecnie jest trudnym doświadczeniem naszych wspólnot parafialnych. Oczywiście media stawiają wszystkich odbiorców w sytuacji widza lub słuchacza. Należy jednak uczynić wszystko, aby uczestniczyć pobożnie w zjednoczeniu duchowym. Można zatem zachowywać się tak, jak to znamy z uczestnictwa we Mszy św. w kościele: odpowiadać na wezwania kapłana, wykonywać przypisane gesty, zachowywać odpowiednie postawy itd. Można oczywiście uczestniczyć podczas transmisji na siedząco. Jeśli ktoś pragnie jednak zachować postawy zgodne z uczestnikami liturgii, także może to uczynić. I choć realnie klęka się „przed telewizorem”, to w sensie duchowym klęka się wobec sprawowanego w innym miejscu misterium. Od zewnętrznych gestów ważniejsze jest jednak wewnętrzne nastawienie. Szczytem takiego uczestnictwa za pośrednictwem mediów jest Komunia duchowa, która jest dostępna wszystkim będącym w stanie łaski uświęcającej. Istotnym elementem owocnego skorzystania z transmisji jest wzbudzenie intencji, duchowe nastawienie, pragnienie Komunii poprzedzone wzbudzeniem doskonałego żalu za grzechy z miłości do Boga, z mocnym postanowieniem przystąpienia do spowiedzi sakramentalnej, gdy tylko będzie to możliwe. Niech zatem w obecnie trudnym czasie dla Kościoła transmisje telewizyjne, radiowe, internetowe stanowią cenną pomoc, by w ten sposób korzystać z obfitych owoców niedzielnej i świątecznej Mszy św.

Drodzy Księża!

Jesteśmy po raz pierwszy w tak dziwnej sytuacji, że prosimy naszych wiernych, aby nie przychodzili do kościoła na Msze św. w czasie epidemii. Dotychczas prosiliśmy ich o coś przeciwnego i mamy nadzieję, że niebawem poprosimy o to znowu. Módlmy się, aby było to możliwe jak najszybciej, byśmy mogli celebrować liturgię w sposób uroczysty we wspólnotach parafialnych i kościołach wypełnionych naszymi wiernymi.

ks. Grzegorz Śmieciński
ceremoniarz archidiecezjalny

VHV – 10/20

Łaziska Górne, 3 kwietnia 2020 r.